

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a este de 2 ori: Mercurul si Duminec'a, Fieca, candu concedu ajutoriele. — Pretiula: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 8 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe un anu séu 40 doidleeri, or 3 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicati.

Nr. 72.

Brasiovu, 23/11 Septembrie, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Telegramu forte importantu.

Vien'a 20 Septembrie. Dupa impartasiri cu totul sigure aduce „Wiener Zeitung“ de mane unu **manifestu imperatescu** catra poporele Austriei, cu care inainte de tote se asiadia ide'a fundamentala espresa in diplom'a din 20 Oct. 1860 pe viitoriu oá principiu conducatoriu pentru regimulu imperatescu, se fipsésa nerevocabilu dreptulu poporeloru de a colucrá decisivu prin representatiuni legale la legislatiune si la manipulatiunea financiála, garantatu serbatorescu, si cu provocare la determinatiunile cele neecuvoce ale art. 6. din legea fundamentala publicata cu prénalt'a patenta din 26 Februaru 1861 despre representatiunea imperiului intregu complexulu legiloru fundamentale precese, alu oceloru éراسي intrate in viatia si **aceloru nou emise** se renoiesce cá constitutiune a imperiului.

Recunoscundu cu deosebire intempinatatea, cu care o mare parte a imperiului urmandu vocii imperatului au transmis deputati in ospital'a imperiului spre a deslegá probleme multu importante, procede manifestulu imperatescu mai incolo: cumca dorinti'a imperatului, pentru o duratória si constitutionala formare de dreptu alu imperiului, care 'si afla poterea si insemnatatea in liber'a impartasire a tuturoru poporeloru intregului statu, a remasu pana acum neimplinita si nu se póte face fapta pana atunci, pana candu lipsesce conditiunea fundamentala a unui plinu de viatia complexu de legi fundamentale si chiaru recunoscut'a armonia a partiloru s'ale constitutive. Spre a poté implini cuventulu imperatescu si a nu sacrificá esenti'a pentru forma, imperatulu dara a decretatu, mai antaiu a intrá pe calea intielegerii cu reprezentantii legali ai poporeloru s'ale in partile imperiului orientale si a **propune dietei unguresci precum si celei croatice spre primire diplom'a din Octobre si legea fundamentala despre representatiunea imperiului publicata cu patent'a din Februaru.**

De vreme ce inse e dreptu preste potintia cá una si aceeași determinatiune se se faca obiectu de pertractare in una parte a imperiului, pe candu totuaceea intr'acel'asiu timpu s'aru tractá in alte parti cá o lege imperiala de comunu obligatória, se afla imperatulu silitu a sistá (opri) activitatea legii despre representanti'a imperiului cu acea dechiaratiune apriata si cu acea rezervare, ca rezultatele pertractariloru reprezentantiloru regateloru aceloru orientale, déca ele vorucuprinde in sine o modificatiune a pomenitei legi, care se se póta uni cu unitatea sustate si cu pusetiunea de putere a imperiului, inainte de deciderea imperatului, se voru propune reprezentantiloru legali ai celorlalte regate si provincie spre ale audi si pretiuni intoom'a important'a loru sentintia.

Imperatulu deplange, cumca pasulu acestu fara abatere imperitatu (neaparatu) aduce cu sene si o intrecurmare in activitatea constitutionala a consiliului imperialu angustu si in fine dechiara, cumca pana candu representanti'a imperiului nu se va aduná, va fi problem'a regimului a pune la cale tote mesurile neamanavere si intre acestea cu deosebire acelea, care sunt dictate de interesele financiale si de economi'a populara a imperiului.

Manifestulu imperatescu incheia cu cuvintele:

„Liberá e calea, care cu respectarea dreptului legitimu duce la intielegere, déca, dupa cum si asteptu eu cu deplina incredintiare, unu simtiu sacrificatoriu si impacabilu, precum si o patrundietate matura si o cumpanire conducu pe credintiósele mele popóre, catra care cu deplina confidentia e indreptatu acestu cuventu imperatescu.“ („Kr. Ztg.“)

Uniunea Transilvaniei cu Ungari'a.

I. 156 ani.

Jam alea denuo jacta est. — Spatiulu acestei foi este multu mai angustu, de catu cá se voimu a deduce aici mai pre largu istori'a toturoru incercariloru de o uniune mai strinsa a Transilvaniei cu Ungari'a; preste acésta noi dedati a nu provoca niciodata, ci numai provocati a raspunde, séu — in casu de asié, a ne apara, de ventilarea inadinsu a acestei cestiuni uritióse si fatale ne-amu feritu pre catu numai amu potutu*). Cu tote acestea dupace acum insasi Corón'a aruncá cestiunea uniunii dia nou in discusiunea publica prin aceea, ca cu prean. patenta din 1 Sept. a. c. o anumí de propusetiune regésca pentru diet'a conchiamata pe 19 Noembre a. c., demandandu revisiunea respectivei legi I dela 1848, sintimu si noi trebuinti'a de a impartasi astadata in modu earasi mai multu numai obieptivu acelea opinii care credemu noi ca predomnescu asupra uniunii nu numai la partea cea mai mare a romaniloru transilvani cugetatori, ci tooma si intre diferitele clase ale poporului. Intr'aceea pana a nu ajunge la statulu cestiunii asié precum este ea formulata in dilele acestea, se recóre totusi a ridica din istori'a celoru 185 ani din urma cateva momente mai importante, de candu uniunea obvenise earasi cá cestiune a dilei. Preste acésta cu anulu 1848 vomu fi constrinsi chiaru si fara voi'a nostra a ne ocupa cevasi mai indelungatu, din cauza oa articululu de lege decretatu in a celu anu este supusu astadi in an. 1865 la revisiunea legislativa.

In cursu de ani 156 s'au facutu mai multe incercari de a uni principatulu Transilvaniei cu regatulu Ungariei séu numai asié precum au fosta acestea tieri unite pana la an. 1526, séu si mai strinsu si chiaru cu total'a desfiintiare a vietii ei de tíera autonóma. Nici unu felu de uniune séu mai bine inorporare séu contopire a Transilvaniei cu Ungari'a nu s'a potutu infintia, afara numai de acea personala respicata in catuva prin diplom'a leopoldina din 4 Dec. an. 1691 si repetita in legile din 1791. In contra oricarei uniuni de vreo alta natura s'au aparatu insasi diet'a Transilvaniei si cu ea alaturea cele trei natiuni privilegiate, adica natiunea nobililoru, a secuiloru si a sasiloru, cum si confesiunile reformatiloru, protestantiloru si unitarianiloru din tote puterile pana inchisive in diet'a dela 1847.

Dupa mórtea principelui Michailu Apaffy nu numai jesuitii de carii era incungiurata curtea imperatului si regelui Leopoldu I., ci si cei mai multi magnati si archiereii ai Ungariei se adoperara din tote puterile si cu totu felulu de midilóce, cá desfiintiandu tronulu Transilvaniei se nimicésca si autonomi'a Transilvaniei intru tote partile ei, si se o incorepore la Ungari'a. Ci diet'a Transilvaniei inca se apará pre sine si tíer'a de unu asemenea periculu pre catu numai ii era prin potintia in starea sa in care se vedea incungiurata de trupe nemtiesci si conturbata in mai multe moduri atatu de jesuiti, carii isi pusesera carulu in petrii de a catolisa cu orice pretiu pe toti ardelenii, catu si de kuruti, carii vrea se aduca ear' pe turci. Pana in catu diet'a in maiortitatea sa reformata si protestanta se apará de pericululu „uniunii“ inoa si dupa esirea diplomei leopoldine se póte cunósce mai invederatu din instructiunea data in 21 Iuliu 1692 Protonotariului Petru Alvinczi tramisu din nou la imperatulu Leopoldu I. cá deputatu estraordinariu alu staturiloru (dietei) celoru trei natiuni si alu partiteloru Ungariei alaturate la Transilvani'a**). Acea instructiune la punctu 7 suna asié: „A magyar nagy Rendeket is ugy mint, Palatinus, Battyáni, Zitsi, Judex Curiae ha ott leszen, ugy az Pap Urakat, levellünk mellett illendő becsülettel köszöntse, és hogy ehez az hazához mint magok

*) Vedi in Nr. 60: Continuitate de dreptu, complanare, uniune.

**) Adica o parte din Banatu, Biharu, Satmaru, Maramuresiu etc.

vérekhez való szereteteket fenn tartásuk kérje, de in meritibus negotiis ne fáraszsza, sőt ha magokat ingerálni akarnákis kivált olyan formában, hogy Erdélynek vagy az Palatinus, vagy Judicatus Curiae, vagy magyar Cancellariátol legyen fügésse, vagy osak quoquo modo való incorporatása is, azt igen tartoztassa, és teljes tehetségével meg előzze; meg jelentvén in tali casu azoknak az méltóságos embereknek, hogy azt semmi idegenségnek ne véljék, ne vegyék, mert látja Isten, nec nationis, nec personarum, nec religionis odium forog benne, hanem más politica indispensabilis ratio statusa Erdélynek nem admittállja azt a dependentiát; másként Ő Nagyságok és Ő Kegyelmeik igaz szolgája és atyafia ez az szegény haza és mi mindnyájan, cum debito uniuque respectu.

Unde trebuie protestu mai chiaru si mai poterosu in contra uniunii, decatu este acesta copriusu in susu citat'a instructiune!

Dn. Lad. Kövári spre a demustra si mai din vechiu doriint'a de uniune se provóca in „Korunk“ Nr. 110 la doua adunari, adica la cea din Szecsény dela 1705, in care principele Franc. Rákoczi care disputá imperatului tronulu Ungariei cu armele in mana ceruse impreunarea acestoru doua tieri, si la cea din 1707 dela Onod, in care s'aru fi aflatu facia si deputatii dela M. Osiorheiu. Inse acelea doua adunari nicidecum n'au fostu diete transilvane, ci au fostu adunari unguresci cumpuse numai din partisanii lui Rákoczi, prin urmare provocarea la ele n'are locu.

In dilele lui Carolu VI. si ale Mariei Teresiei earasi s'au mai facutu incercari de uniune; ci rezultatulu loru fu tocma celu opusu. Sanctiunea pragmatica fu priimita si inarticulata de catra diet'a si de natiunile transilvane in numele acestei tieri cá Principatu autonomu in 30 Martiu 1722. Acelasiu actu se repeti sub Mari'a Teresia prin artic. III et IV din an. 1744. Aceeasi imperatésa si regina in locu de a incorpora Transilvani'a la vreo alta tíera o inaltia la rangulu de mare Principatu; eara prin artic. VI din acelasiu se confirmara din nou drepturile si privilegiile acestei tieri. Dreptu ca jesuitii nici sub Carolu nici sub Maria Teresia nu s'au abatutu dela scopulu loru; totusi activitatea li s'au marginitu mai multa pe terenulu relegiosu, s'au ridicatu inse pre langa ei o alta partita ce se numia cea nemtiésca, carea mergendu pe calea sparta de arhiepiscopulu primat si ministru Kolonits, in locu de uniune cu Ungari'a oautá uniunea dea dreptulu cu Germani'a. Ardelenii inse s'au aparatu si de acele incercari. Numai cativa magnati unguresci se nemtiseru mai de totu.

Reformele radicale inceroate sub imperatulu Iosifu II. (1780—1790) s'au intinsu si asupra Transilvaniei. Acelu monarchu dete si autonomiei acestei tieri cateva lovituri, esperimentá si cu acésta voindu a o governa dupa alte maxime, precum si a inloca limb'a germana in loculu celei latine, eara cancelari'a transilvana de curte o incorpora cu a Ungariei. Reactiunea produsa in contra acestui felu de mesure inca ne este cunoscuta. Aceeasi in Transilvani'a se respicá in modu traitoru si duratoru in articuli de lege esiti dia diet'a dela 1791 si sanctiunati de imperatulu Leopoldu II. Pe acestu timpu inca s'a facutu vorba multa despre uniunea Transilvaniei cu Ungari'a; ci rezultatulu desbateriloru a fostu art. de lege VI din acelasiu anu, intitulatu: „De Transilvaniae cum Hungaria nexu, et propria Magni hujus Principatus nullique alteri Regno subiecta constitutione.“ Bine se ne imsemnamu: acelu articulu de lege coprinde unu felu de uniune a Transilvaniei cu Ungari'a, clausulata inse si marginita asié, in catu mai departe de atata se nu póta merge nimeni. In acelasiu articulu vede cineva pe diet'a tierii ferinduse pe atata de incorporarea séu mai bine unificarea cu Ungari'a, pre catu se feria si de unificarea cu tierile germane, care ce e dreptu, inca s'a incercatu in cursulu timpuriloru de cateva ori, si recunoscundu numai, ca domnitorii dia cas'a austriaca posedu Transilvani'a „qua legitimi reges Hungariae,“ inse „velut propriam habentem constitutionem“ si „eam juxta proprias leges et constitutiones legitime confirmatas, non vero ad normam aliarum Provinciarum haereditariarum gubernabunt etc. etc.“ Cititorulu inse binevoiesca a'si lua ostenéla si a cauta articulu intregu in cartea legiloru; a'lu aduce totuodata in legaminte cu articuli VII. VIII. X. din acelasiu anu 1791. Fostau acea dieta din an. 1791 compusa din 292 membrii.

Dela susu citatulu anu incóce nu sciu se se fia mai adusu inainte cestiunea uniunii la vreo dieta pana la acea din an. 1847. In acestu anu fiindu vorba si disputa multa despre incorporarea cunoscutelor patru tienuturi transilvane la

Ungari'a, in urma tooma in siedinti'a dietala a 94-a din 11. Octobre luanduse acea cauza a asié numiteloru Partium, deputatii Iosifu si Carolu Zeyk, comitele Ioanu Bethlen jun., baronii Stetanu si Lupulu Kemény si cu ei secuulu Ladislau Berzenczey se sculara si vorbira cu mare focu pentru unificarea Transilvaniei cu Ungari'a; ci rezultatulu lungeloru dispute fu, ca diet'a decise cu maioritete insemnatóre in urmatorulu intielesu: Diet'a patriei nóstre vede, ea cu ruperea acelor parti statulu nostru (Transilvani'a) vine in mare periculu si incurcatura politica, economica si contributiunala; deci ea nu póte suferi de membrarea acelor, ci róga pe Maiestatea S'a, oá in puterea diplomei leopoldine si a mai multoru legi se binevoiesca a sustiené patri'a nóstra intru a sa intregime si a departa dela ea acestu periculu. Intr'aceea diet'a nu e straina de catra unu felu de „unire“ a Transilvaniei cu Ungari'a; spre acestu scopu inse Maiestatea S'a se demande cate o comisiune de ambe partile, care se midilocésca órecare cointielegere imprumta; eara pana atunci Transilvani'a nu recunósce nici unu felu de oblegamentu de a se supune legiloru Ungariei tientatóre la ruperea Partium. — In aceeasi siedintia diet'a decretá a tramite si catra Palatinulu Ungariei o representatiune protestatóre in contra desmembrarii aceloru patru tienuturi. Aceeasi diet'a in aceeasi siedintia opresce pe acelea tienuturi, adica Zarandu, Crasna, Solnocu, Cetatea-de-pétra, cá se nu tramitia deputati la diet'a Ungariei! In 3 Noembre prea umiltele representatiuni ale dietei compuse in susu atinsulu intielesu s'au si tramisa in susu spre a se substerne la tronulu. (Vedi tóte mai pe largu in protocolulu si in desbaterile aceleiasi diete la siedinti'a 94). —

Aici earasi nu se cuvina a uita acea ce contimpurarii au vediutu si cititu, ca junimea magiara din Clusiu in sér'a din 11 Octobre a facutu susu numiteloru deputati in mani'a dietei o serenata sgomotósa.

Pre acelasiu timpu sasii ingrijati de ceea ce li se pregatea si loru, isi batea si ei capulu cum se amestece cartile mai bine, o parte inse din ei incepú a se mangái in urmatorulu modu: Bine, facase uniunea, atunci inse Traasilvani'a nu va mai fi statu federativu de natiuni privilegiate; deci sasii voru cere, cá Provincia Cibiniensis (adica intregu fundus regius) se fia reasiediata in starea vechia, adica in puterea privilegiulu Andreianu „pamentulu si natiunea Sasiloru se stea nemidiloitu sub persón'a regelui Ungariei si se nu mai depinda dela nimeni altulu, adica nici dela diet'a Ungariei, nici dela Palatinulu, nici dela gubernulu ungurescu!“ (Vedi Blätter für Geist, Gemüth etc. Nr. 44 din 1847).

In 12 Noembre 1847 se deschise si diet'a Ungariei la Pressburg prin insusi regele Ferdinandu. Intre cele 11 propusetiuni regesci a 9-a suná despre incorporarea Partium si se provoca la artic. 21 din 1836 ceretoru de acea incorporare. Despre uniunea intregi Transilvaniei inca nu era nici o propusetiune. (Va urmá.)

Date statistice si deducere din ele pentru dieta.

Blasiu 1 Sept. Inca pe la anulu 1860 tenerimea romana se ocupá cu facerea unei statistice despre avuti'a nationala romana, si atuncea aflaramu ca:

a) Comitatu Albei inf consta din 800.000 jugere de pamentu = aequale la 1 miliónu fl. venitu curatu, deunde contributiunea cu 10% — este —	100.000 fl.
darea capului	100.000 „
aruncaturile	200.000 „

Comitatulu acesta are 2 deputati in dieta, si sta in aequivalentia cu Vizakna, care platesce dare de pamentu numai 400 fl. si cu Abrudu, care da asemene 400 fl. Orasielele aceste constau din 4000 suflete, pana candu comitatulu numera aprópe la 200.000 suflete. In proportiunea acésta — de amu smintitu cu ceva, acea fórtu pucinu va se fia. —

Dupa mas'a nationalitatiloru — cade pe romani unu factoru de 6, si pentru aristocratia si poporulu magiaru de 2. — Cumoa vorbescu dreptu, ori si cine póte se se convinga din sumariile contributiunali dela perceptoratele: Blasiu, Aiudu, Alb'a Iulia.

b) Comitatu Huneodóra consta din 1 milionu jugere si aprópe 1¼ miliónu fl. venitu curatu cu o populatiune de 250.000 suflete. Contributiunea comitatului acestuia de pamentu — cu darea capului si aruncaturile sta aprópe la 450.000 fl.; dupa mas'a nationalitatiloru cade unu factoru pentru romani de 8, si pentru unguri de 2 ad. deputati.

Ori si cine — nu numai dela perceptoratele respective,

dara si dela ori care comuna se p^ote convinge — din conceptele de dare, ca datele acestea sunt drepte.

Comitatul acesta sta in aequivalentia cu opidul Hunyad, care platesce dare de pamentu — apr^op^e 400 fl. földadó, care are dreptu a tramite deputatu la dieta, adeveratu nu 2 fara numai 1 deputatu.

c) Comitatul Turda consta apr^op^e din 800 000 fl. venitu curatu si cu o populatiune de 150.000 suflete, sta in aequivalentia la tramitarea deputatoru cu Szász-Régen, care are unu teritoriu apr^op^e de 10.000 jugere, si platesce o contributiune de pamentu drepta — 1000 fl. (Grundsteuer).

Dupa proportiunea nationalitatiloru cade pe romani unu factoru de 5 — si pentru unguri de 3.

d) Comitatul Clusului intoema cá si alu Albei inferioare.

e) Comitatul Doboca din 1/2 milioane fl. de venitu curatu apr^op^e, da unu factoru pentru romani de 4 si pentru unguri de 1-nulu.

Comitatul acesta sta in aequivalentia cu orasielul Szék, care are unu teritoriu apr^op^e de 4000 jugere si o contributiune drepta de pamentu 400 fl., care are dreptu a tramite nu 2, decatu numai 1 deputatu la dieta.

f) Solnocu cá si Doboca isi stau in aequivalentia cu Szamos-Ujvár (Gherla), care are unu teritoriu de 300 jugere si dare drepta de pamentu mai nemica (Kereskedőváros).

g) Districtul Naseudului si alu Fagarasiului e totu bine pamentu romanescu, ne socotinduse fiscalitatiile, de care se afla in t^ote comitatele ici-colo imprestiate.

h) Din comitatele: Küküllő si Felsőfejér, care au — apr^op^e fiacare cate 300.000 jugere de pamentu si cam totu atata venitu curatu, dau unu factoru pentru unguri de 6, si pentru romani de 2.

Comitatul Felsőfejér sta in aequivalentia cu Ebesfalva (Kereskedőváros).

i) In scaunele: Orastia, Sebesiu, Mercurea romanii sunt f^orte bine posesionati, ca-ce in acestea numai 7 sate se afla amestecate cu sasii.

k) Orasiile secuiloru, care au dreptu a tramite deputati la dieta — nu se estendu mai insusu de 4000 fl. venitu curatu; — au dare drepta 400 fl. (a földadó) d. e. Csik-Szereda.

Scaunele secuiesci in aequivalentia cu orasiile — in tramitarea deputatului la dieta inca se afla in opositiune neplacuta, — la care inse numai secuii au dreptu a se mesteca.

In orasiile sasesci: Sz. Város, Medias etc. se afla unu terenu oatra 10.000 jugere de pamentu si cam totu atata venitu curatu — o contributiune de pamentu drepta de 1000 fl.

Si pe fondulu regiu intre scaune si intre orasie, care au dreptu a tramite deputati la dieta — luanduse darea pamentului in considerare e mare diferentia.

Unu scaunu sta intre 80 000 jugere de pamentu si cam 80.000 fl. venitu curatu, de ex. Sigisórá, — altele cu diumetate mai puciu. Nesocotindu darea capului si aruncaturile.

Intre scaune si comitate e diferentia cá ceriulu de pamentu; pana candu scaunulu Mediasului tramite 2 deputati, comitatul Hunedórei, care e cá unu Balauru peste Transilvania — tramite inca numai 2 deputati, si totusi eu in obiectulu acesta tieru proportiunea drepta, pentruoa ungerii din comitatul Hunyad nu mostenescu mai multu pamentu, s'au nu dau mai multa dare de catu sasii din acela scaunu.

Vine acum aici intrebarea: cum se va reprezenta pamentulu romaniloru in diet'a Transilvaniei? Cum de odata si nationalitatea romaniloru de 1,300.000 suflete, in proportiune cu scaunulu Mediasului, cu scaunulu Muresiu - Osiorheiului, (Maros-Szék)?!!

Deci deca ungerii, secuii si sasii, nu voru midioloci ei vreunu deputatu romaniloru, cá se p^ota intra si ei in diet'a viitoria, fiindca in orasie romanii nu prea sunt posesionati, éra in comitate nobilimea are votu universalu! auevoie voru puté romanii se capete vreunu deputatu romanu si nu renegatu, afara p^ote de cei doi dela Naseudu! — — —

Diurnalele in urm'a convocarii dietei din Clusiu.

Interesele politice, politico-nationale, centralistice, dualistice, federalistice, autonomistice si unionistice facu, cá pana intr'atatea se vighiasa aparatoriul loru, in catu unu pasu facutu in vreo directiune din aceste, d. e. si rescriptulu imp. convocatoriu de dieta la Clusiu e pone pe toti in miscare se 'si faca feliuritele sale comentari, reflexiuni. Vomu inregistra din ele si noi, ca-ce in multe ne intalnimu de minune. —

„Die Zukunft“ in Nr. 37 reflecta intr'unu art. ince-

patoriu intitulatu „O dieta noua si cestiunea egalei indreptatiri nationale in Transilvania“ urmatórele:

„Diet'a din Sibiu din 1863 a incetatu a mai fi: Rescriptulu pré'naltu din 1-a desface acésta dieta si conchiama una noua pe 19 Nov. a o. la Clusiu. Rescriptulu o numesce pe acést'a dieta „constitutională“ a marelui Principatu. E cunoscutu, ca dupa conceptulu strinsu magiarescu despre continuitatea de dreptu o dieta cá acést'a neci ca ecistésa; pentruca diet'a cea din urma constitutională in sensulu acést'a se cassă ea pe sene pentru totudéuna in art. seu d. l. I din 10 Iunie 1848 sanctionatu, prin care 'si pronunsiase uniunea cu Pest'a. Deci cu t^ote ca susu numitulu rescriptu conchiama noua dieta parte pe basea art. d. l. XI din 1791 parte inse pe basea din 1848, totusi cata se se constatese, ca si geneasa acestei diete e o octoire.

Noi recunóscemu marimós'a silintia a corónei, pentruca prin o initiativa se puna odata capetu deplorabilorin incurcaturin in marele Principatu, a carei intentiune fara indoiala tientesă o midiolocire intre dreptulu istoricu, intre dorintia natiunii magiare dupa uniune si intre interesele indreptatite nationale ale romaniloru si sasiloru.

Ne indoimu si ne tememu f^orte, deca cancelaria aul. trans. alege spre acést'a drumulu celu dreptu si midiolócele cele adeverate.

Cei ce dela octoirea acést'a sperésă o invoire adeverata a opuseloru s'ale interese, potu se-si afle dreptulu seu; dara noi nu vedemu intrensulu decatu unu experimentu nou si f^orte outediatu pentru punerea in ordine a causei transilvane-unguresci, care ne tememu f^orte, ca lu va esploata influentia magiariloru spre ori-ce mai multu decatu pentru o invoire adeverata. Censulu de 8 fl. contributiune drepta fara de dare pe capu si aruncaturin e mai multu decatu periculosu pentru dreptulu activu de alegere. Pe candu acestu censu eschide dela dreptulu de alegere multe mii dintre romanii ce fusesera indreptatiti la alegere in 1863, art. de lege XI din 1791 mai reda elementulu magiaru dreptulu de alegere, care nu 'lu avea in 1863 (la totu nascutulu nemesiu). Denumirea regalistiloru va dá a 2-a mesura spre a poté cercá tendintia magiara, si in fine va mai depinde totulu dela comitatele conducatorie de alegeri la dieta. (Deca voru fi compuse dupa instructiunile din 1861 dupa bun'a chipsuire a magiariloru. R.) Restitutiunea fispaniloru magiari si a judiloru regii supreme din 1861 e in privintia acést'a unu presemnu de calibrulu celu greu.

Revocarea la diplom'a din Octobre e atatu de insemnăvera in numitulu rescriptu, cá si nepomenirea patentei din Februaru. Trebuie se ne para reu, ca in rescriptulu acést'a se memorésă numai deplin'a egal'a indreptatire a **claselor** **de poporu**, care mai 'nainte n'au fostu indreptatite, ér' cuventulu „egal'a indreptatire natională“ (!!) nu obvine nicaiurea. Aru fi pré de doritu si e posibilu, ca la redigerea acestui pasagiu oancelariei de curte transilvane si ungare le-au caditu din péua egal'a indreptatire natională. Inse considerandu, ca art. XI din 1791, provocatu in rescriptu cunosce in Ardélu numai 3 natiuni privilegiate, pe sasi, magiari si secui, si cumoa legile unguresci din 1848 de prochiamatu au prochiamatu principiulu egalei indreptatiri in dividuale, dar' de principiulu egalei indreptatiri nationale s'au feritu cá de focu, nu mai trebuie se fia cineva profetu spre a prevedé, ca acestu pasagiu alu rescriptului va provoca intre romanii ardeleni o miscare mare de spirite (a si provocatu! R.) fiindca s'a mai primitu si parol'a de 1848: „egal'a indreptatire a **raselor** **de popóre**.“

Fienduca diet'a din Sibiu din 1863 oficialminte nu se mai tiene cu valóre (dupa telegramulu din frunte se speramu din contra? R.), asia se precepe, ca magiarii voru conchide cu consecintia, ca si totu ce a creatu acea dieta e nula si nimica.

Acea dieta a tramisu la senatulu imp. de Febr. Acestu sen. imp. e acum cá si cassatu dimpreuna cu cas'a domnilorin si § 13. De acésta ne bucuramu din sufletu. Diet'a aceea inse a inarticulatu si diplom'a din Oct.; nou'a dieta dupa rescriptulu convocatoriu va avé a pertracta numai cestiunea uniunei; cestiunea invoirei cu Vien'a e dar' prin acésta manata la Pest'a pentru Ardélu si Ungaria. Ne pare reu, o marturisimu cu sinceritate, deca ministerulu s'ar legana in ilusiunea, ca va face o casa de diosu in Pest'a, a carei maioritete se va dechiara in intiesulu diplomei din Octobre.

Inca odata o repetimu: D. de Mailath, de si p^ote fara v^oia, lucra in favórea dualismului in contra diplomei din Oct.; pentruca prin actiunea sa in cestiunea transilvana ajuta a mai intari, cá si prin denumirile fispaniloru in Ungaria, in-

fiuinti'a cea si fara de aceea prepotinta a magiarilor pe contul celorlalte nationalitati, si a consolida acésta influinta insemnéa a lucra pentru dualismu, pentruca afara de o fractiune aristocratica fara influinta la deciderile casei de diosu din Pest'a abia se mai afla vreunu magiaru, care se nu voiesca dualismulu.

Diet'a Transilvaniei din 1863 a emis in fine acelea dóue art. de lege, care privescu la executarea egalei indreptatiri a natiunii romane si a confesiunilor ei si la intrebuintiarea celor trei limbi ale terei in comerciulu publicu oficialu — art. de lege, care si fura sanctionate de coróna in 16 Oct. 1863 respective in 5 Ian. 1865.“

Mai'ncolo dice, ca cu dreptu privescu romanii in aceste dóue acte de legislatiune „magna charta“ a egalei lor indreptatiri nationale si confesionale, si s'au facutu meritati si de celelalte popóre, care nesuescu la asemené dreptu. Acestia art. de lege n'au facutu nimenui neci unu nedreptu, numai catu au facutu o spartura in nedreptulu istoricu ad. in egemoni'a politico-nationala, care o eeserceara magiarii cu sasii de sute de ani, apoi urmésa „si acést'a e, ceea ce dintr'o parte sciuta nu se póte iertá dietei transilvane din 1863!“

Noue ne pare fórté reu, cumca desmemoratulu rescriptu n'a odihnit natiunea romana despre valórea de dreptu a acestoru dóue legi neci cu unu cuventu. —

Min. Schmerling apromise popóreloru Austriei egal'a indreptatire nationala; elu si-a calcatu cuventulu. Min. Belcredi a renoitu apromisiunea acést'a si a inceputu indata a pune man'a intr'unu modu recunoscatoriu a realisá acelu principiu dincóce de Lait'a.

Cancelari'a de curte unгурésca, cu tóte, ca popórele de dincolo de Lait'a au lipsa mai urgenta de egal'a indreptatire nationala, inca n'a mai pronunsiatu cuventulu acést'a, si facia cu mesurile ci administrative de pana acum aflamu cu totulu oportunu, cumca pana acum s'a feritu de proclamarea acestui principiu!“

In Transilvani'a inse precum diseramu se afla legi positive, care garantésa serbatoresce egal'a indreptatire nationala. Nu scimu, déca aceste pentru conceptulu de dreptu magiaru se mai afla astadi in valóre; atata inse scimu, ca natiunea romana se tiene neschimbatu cu tótataria de acéstea legi si valasá altor'a a se atinge de ele, déca le concede asia ceva conscienti'a loru. —

Brasiovu 22 Sept. Suptu primele impresiuni, ce le facú rescriptulu convocatoriu la dieta se facura mai multe conferintie private, la care luara parte barbati de pareri politice diverse si opuse. Acestea conferintie se tienura numai intre sasi; cari se si resolvira a lucrá, cá Brasiovulu prin deputatii sei se iè parte la diet'a din Clusiu, ér' in privinti'a cointielegerii preliminare pentru concentrarea voturilor in cutare deputatu voru tiené fratii sasi adunari mai estinse.

Pe campurile Feldiórei si catra Presmeru in districtulu nostru s'au aratatu o multime de omide din caus'a caror'a se dice ca aru fi crepatu mai multe vite mari in Botu si in Presmeru, care locu din urma s'a si inchisu. Er' cercetarea turmeloru de síórci silira pe feldiorenii se culéga cucurudiele si necópte, fienduca le amenintiá rosulu síórciloru.

M. Osiorheiu 7 Sept. n. D. vicepresiedinte Ioane cav. de Alduleanu au sositu eri in midiloculu nostru si adi au reocupatu postulu seu la tabl'a regia.

— Vetí astepta descoperiri despre impresiunea ce a facutu pe aici nóu'a si neasteptat'a stare a lucrurilor? Aveti tótat dreptatea, inse celu cadutu de lovituri are lipsa de timpu, cá se se reculéga. Alios vidimus ventos!

Dela **Vien'a** scrie „Debatte“ cá siguru, cumca resolutiunea pentru conchiamarea Ungariei pe 10 Decembre a. c. aru fi resositu dela Mai. S'a la cancelari'a unгурésca.

— Cu rescriptulu din 18 Sept. se conchiamu si tóte diele celorlalte provincie germano- si slavo-austriace, precum si a Bucovinei pe diu'a de **23** Nov. a. c. cam deodata cu a Ardélului. —

— Omer Pasia, generalismulu turoescu fú primitu in Vien'a in audientia la Mai. S'a si invitatu la masa in Schönbrunn dimpreuna cu internuntiulu Prokesch-Osten. Omer primi si insemnele ord. leopoldinu si visite de adjutantii generali imperatesci.

Cronica esterna.

Din tierile esterne are mare insemnatate emiterea notelor circularie a cabinetului francesu si englesu in obiectulu conventiunii dela Gastein, a caroru cuprinsu este egalu unui protestu, in contra numitei conventiuni, care se dice a fi in contra tractatului dela 1815 si acelu dela 1852 si e in contra intereselor Germaniei si a dorintiei poporului numiteloru ducate.

Cont. Russel in not'a sa catra reprezentantii Angliei atasiati pe la curtile straine vorbesce intre altele si aceste: „Inse tóte drepturile, fia acelea vechi, fia nóue, totuatat'a, déca se radima ele pe sanctionari serbatoresci ale suveraniloru ori pe chiar'a si precis'a expresiune a vointiei poporului, sunt calcate in petióre prin conventiunea dela Gastein, si auctoritatea potentiei (silei) a fostu singur'a potero, care se trase la consvatuire si se recunoscú. Sil'a si cucerirea, acestea sunt unicele base, pe care au asediatu poterile impartitórie conventiunea loru.“

„Regimulu Mai. S'ale alu reginei Angliei iè cu adunca parere de reu dovedit'a in chipulu acést'a despretiure a principialoru dreptului publicu si a pretensiuniloru indreptatite, care le póte redicá unu poporu, a carei sórte sta in cestiune.“

Rusi'a inse nu redica neci unu protestu; cá cum s'ar croi ér' alianti'a celor 3 poteri nordice facia cu apusenii. —

Dela Rom'a se scrie, cumca trupele francesu se voru retrage pe temeulu conventiunii din 15 Sept. si voru mai remané numai vro 5 mii cá garnisóna in castrulu angeriloru si in Civita vechia.

O conjuratiune a fenieniloru (societate ascunsa de irlandesi) s'a descoperitu, ca ar' avé scopulu a si restaurá nedependinti'a Irlandiei de Angli'a si a statori o republica acolo, avendu cointielegere si cu americanii.

✠ **Ciceu Cristuru.** Eri in 7 Sept. se petrecura remasitiile pamentene ale unui altu demnu barbatu nationalistu, adevratu preotu si fidelu conducatoriu de poporu — ale protopopului si parochului din Beoleanu P. On. D. Demetriu Grauru. — Unu activu si escelente colectoru de contribuire, pentru ajutorinti'a crescerei studintiloru miseri — pentru opurile romane etc. si desvoltatoriu alu poporulu seu, sagiatendulu fórté pe neasteptate arculu mortii in 5, candu mai nainte cu 24 de óre numai se aflase inca in midiloculu districtului seu protop. la Jireagu spre santirea si depunerea pietrei fundamentale la un'a nou redicanda beserica, ér' a disparutu dintre noi! Fiai tieren'a usióra! —

CONCURSU.

Devenindu in vacantia profesura de musica vocale si instrumentale la gimnasiulu din Blasiu, se deschide concursu pentru acesta statiuie cu terminu pana la 1 Octobré nou a. c. sub conditiunile urmatórie: cá concurentele:

1. Se scia bene limba romanésca celu pucinu a o vorbi.
2. Se documentese cu documente autentice cunoscinti'a de plenu a artei, ce are se o profesésca.
3. Sesi produca documente despre confesiune, servitia-le avute, si moralitatea sa.

Sembria pre anu e desfta in 500 fl. v. a. si cortelu naturale.
Blasiu 2 Septembrie 1865.

2—3

Ordinariatulu metropolitanu alu Albei-Iulia.

CONCURSU.

Devenindu in vacantia profesura de lucrari de mana femeesci la scóla de fetitie in Blasiu, se deschide concursu cu terminu pana la 1 Octobré nou a. c. sub conditiunile urmatórie: cá concurent'a:

1. Se scia bene limb'a romanésca a o vorbi si scrie, si alte limbe din patria.
2. Se documentese cu documente autentice cunoscinti'a de plenu a casetureloru, legumaritului si fierberitului.
3. Sesi produca documente despre confesiunea catolica, servitia-le avute, progresele si moralitatea ei.

Sembria pre anu e desfta in 420 fl. v. a. si cortelu naturale.
Blasiu 2 Septembrie 1865.

2—3

Ordinariatulu metropolitanu alu Albei-Iulia.

Pretturile bucatelor in piatf'a Brasiovului.

(Mesur'a se ia in galet'a de Ardélu, din care doua facu trei mesure austriace.)

Sept. 22 n. 1865.

Gráu curatu galeta 6 fl. — cr., de midilocu 5 fl. 22 cr., amestecatú 4 fl. 15 cr. —

Secara 3 fl. 48 cr., Papusioiu (cucurusu) 3 fl. 51 cr., Ordiu 3 fl. — cr., Ovesu 1 fl. 41 cr., Cartofi — fl. 99 cr.